

ՕՐՈՒԱՆ ԳԻՐՔԵՐ

ԳՐԱԽՕՍԱԿԱՆՆԵՐ

INNI SACRI
DI S. NERSES IL GRAZIOSO
(ՏԱՂԵՐ Ս. ՆԵՐՍԵՍ ԵՄ ՇՆՈՐՀԱԼԻԻ)

Թրգմ.

Հ. ՄԵՍՐՈՊ ՎՐԴ. ՃԱՆԱՇԵԱՆ
ՎԵՐՄԵՆԻԿ - Ս. ՂԱԳԱՐ, 1973, էջ 230:

Ս. Ներսէս Շնորհալի Հայրապետին մահուան 800ամեակով (1173-1973), ուրախ առիթ մը ներկայացաւ հայ գրական աշխարհին՝ անդրադառնալու եւ խորապէս ուսումնասիրելու Հայ ժողովուրդի երկնակամարին վրայ փայլատակող անձնաւորութեան մը դէմքը, կատարած աննախընթաց գործը եւ անոր հոգեպարար ներաշխարհը:

Տակաւին մեր յիշողութեան հորիզոնին վրայ են՝ կազմակերպուած հանդէսները, իրենց բոլոր չգեղութեամբ, կատարուած հայակեդրոն քաղաքներուն մէջ: Ոգեկոչումներ, բանաստեղծութիւններ եւ Ս. Ն. Շնորհալիի հոգեկան աղբիւրէն ժայթքող երգեր՝ որոնք անգամ մըն ալ եղբայրորէն միացուցին մեր աշխարհացրիւ գաղութները՝ հաւաքաբար ոգեկոչելու լուսաշող Հայրապետին անմոռանալի յիշատակը:

Այս առիթով, ընթացիկ տարուան մէջ, հրապարակ ելան զանազան գրութիւններ, բանաստեղծութիւններ, ոգեկոչումներ եւ մենագրութիւններու ձեւով, կատարուեցան նաեւ թարգմանութիւններ:

Միեւնոյն առիթով էր ահա, մինչ Յիսուսեան Միաբանութենէն՝ Հ. Սահակ Վրդ. Գէշիշեան հրապարակի վրայ կը դնէր Շնորհալիի «Յիսուս Որդի» կարեւոր երկին Ֆրանսերէն թարգմանութիւնը (Պէյրուքի մէջ), անդին՝ Վենետիկի

Միսթարեան Հայրերէն ծանօթ գրադէտ՝ Հ. Մեսրոպ Վրդ. Ճանաչեան (անակընկալօրէն մահացած 1974ի Ապրիլի 13ին), իտալական լեզուին ծանօթ լայն հասարակութեան ձեռքը կու տար Շնորհալիի աստուածային գրիչէն հոսող՝ սրբազան երգերու պատկանելի ծաղկաքաղ հատոր մը, 230 էջերէ բաղկացած:

Գեղակազմ հատորը կը բացուի վենետիկեցի ծանօթ գրադէտ - բանաստեղծ՝ Ուկոյ Ֆասոլոյի (Ugo Fasolo) ներկայացումով, ուր ան հիացումի եւ գնահատանքի խօսքեր ունի միայն, արտայայտուած Շնորհալիի կրօնական ստեղծագործութեան եւ Հեղինակին թարգմանչական գործին նկատմամբ: Յաջորդաբար Հայր Ճանաչեան, ջսպան էջերու մէջ, կը ներկայացնէ օտարին՝ մեր մեծ Հայրապետին կեանքն ու գործերը եւ յաջողութեամբ կը վերլուծէ Շնորհալիի գրական արուեստը, շնորհքը, վերելքն ու թռիչքը Անոր հոգիին:

Զմոռնանք ըսելու որ հատորը զարդարուած է միջնադարեան հայ մեծագոյն մանրանկարիչ՝ Թորոս Ռոսլինի չորս մանրանկարներու արտասուցումով. իսկ հատորի արտաքին կազմը՝ Շնորհալիի դունատիպ պատկերով՝ որ վերաբրտագրութիւն է էրմոլտոյ Փառլէթթիի գործին (խճանկար Ս. Ղազարի եկեղեցիին):

Հ. Ճանաչեանի հատորին հրատարակութեամբ՝ օտար չըլնանկերու մէջ ստեղծուած հետաքրքրութիւնը՝ աննախընթաց երեւոյթ մըն էր անտարակոյս: Այս երեւոյթը հասկնալի է, մանաւանդ Վատիկանեան Բ. Ժողովէն ասդին, երբ արեւմտեան աստուածաբաններ՝ ակընդէտ կը հետեւին Արեւելեան Գոյր Եկեղեցիներու քայլերուն, ուսումնասիրելով անոնց կրօնաշունչ արտայայտութիւնները:

Մենք, Հայերս, կը ճանչնանք քիչ թէ շատ մեր պաշտելի Հայրապետը եւ գիտենք զնահատել անոր ներարկած մղիչ ոյժը Հայ ժողովուրդի երակներէն ներս, սակայն օտարը, Եւրոպան եւ անոր բազմահազար գիտնականներն ու հոգեւորականները՝ մեծ մասով տակաւին ո՛չ: Քսաներորդ դարուն մէջ անհրաժեշտ պահանջն է, կարծէք, փոխ յարաբերութիւններու մշակումը եւ իրարու փոխադարձ ծանօթացումը: Այսօր, աւելի քան երբեք, կը զգանք անհրաժեշտութիւնը մօտենալու իրարու եւ փոխադարձաբար քաղելու սիրոյ պտուղները: Սակայն նախ հարկ է ճանչնալ ծառը պտուղին...:

Ծանօթանալ եւ ճանչնալ: Այս պարագային, Հ. Ճանաչեան՝ Հայր, Հայոց կաթողիկոսը կը ծանօթացնէ օտարին: Ահա այն միակ մտահոգութիւնն ու գլխաւոր դժուարութեամբ որ մղած է արդիւնաւոր Հեղինակը՝ կատարելու այս խօսկալէս դժուարին եւ փափուկ աշխատանքը, իտալերէնի վերածելով Շնորհալիի աստուածաբանական տեսակէտով կշիռ ունեցող կարեւորագոյն երգերէն գլխաւորները: Անհրաժեշտ է՝ որ քրիստոնեայ քաղաքակիրթ աշխարհն ամբողջ՝ մասնակցի հոգիով եւ գիտակցի մեր եկեղեցական կարկառուն դէմքերէն՝ Ս. Ներսէս Շնորհալիի հոգեկան ցայտաբերում:

Հոգեշնորհ Հեղինակը, յաջողած է Շնորհալիի բոլոր երակներէն օգտուել ջոկերու նման քալեցնել իտալերէն լեզուն, ըմբռնել եւ գեղեցկօրէն արտայայտել իսկութիւնը, աղօթքները, իր ձերն ու սէրերը Անոր՝ որ Հայ ժողովուրդի ծոցէն է ծնած:

Վստահ եմ՝ որ օտարը կարգաւորվաւ զեղեցիկ թարգմանութիւնը Շնորհալիի երգերուն, ոգեւին պիտի սիրէ եւ կապուի այդ տողերու Սուրբին եւ այդ Սուրբը ծնող ժողովուրդին: Եւ իսկապէս այդ վայելքը ունեցած է հատորը աներկայացնող բանաստեղծ՝ Ուկոյ Ֆասոլոյ, որ սա տողերով կ'արտայայտուի. «Այս էջերուն մէջ, առաջին անգամ ըլլալով, իտալերէն լեզուով մեզի կը ներկայացուի Ներսէս Կլայեցի Շնորհալիի

քնարական ստեղծագործութիւնը: Աւելի քան ութը դարեր անցած են այն օրէն, երբ դրացի ազգերու հալածանքներէն տանջուած նորածին Հայաստանի մէջ (Կիլիկիա) ապրած եւ գործած է Ներսէս Շնորհալին, պաշտպանելով քրիստոնէական հաւատքը եւ իր Հայրենիքը: Մեծապէս կարեւոր էր Շնորհալիի դաւանաբանական եւ կրօնական գործունէութիւնը, բայց նոյնքան կարեւոր էր նաեւ անոր գրականութիւնը, քանի որ ան բերաւ հայկական տաղաչափութեան համար ոճական բազմաթիւ նորութիւններ: Եթէ մեզի անծանօթ մնացած է անոր բանաստեղծութիւնը՝ որովհետեւ անկարելի էր ուրիշ լեզուի վերածել իր արուեստին ցայտուն յատկանիւնները, բայց Հ. Մ. Ճանաչեան մօտեցած է այդ դժուար խնդիրին, հմտօրէն քննադատելով ո՛չ միայն Ֆր. մայրենի լեզուին, այլ նաեւ իտալերէնին, եւ կրցած է այդ պատասխանատուութիւնը իրագործել: Զանց ընելով բանաստեղծի «Գոթեմբերգ», թարգմանիչը ընտրած է եւ իտալերէն լեզուով ներկայացուցած է այն գործերը, որոնք իրենց ինքնարուի զգացումով ու նիւթով աւելի լաւ կը հաղորդեն հեղինակին քնարական շունչը: Հոգեւոր երգերու այս հաւաքածոյին մէջ ներկայ է աստուածաբանն ու գեղագէտը, ու իր բանաստեղծի ձիրքը այս թարգմանութեամբ ո՛չ թէ օգտակարութեամբ, այլ որոշ իմաստով աւելի հզօր դարձած է արտայայտչական կերպարանքով:

Քնարական գեղումը ազատ է, մըլտակայ, անանց թուրացումներու: Ս. Գիրգի տունաներն ու անտուածաբանական փառքերը կը ստանան քնարական պատկերներու ձեւ, յոյզի և ոգիի լուսարձակումներ: Բանաստեղծական անդուպառ գիւտերու թարմութիւնը, որ կը ծաւալի ութսունի տողերուն վրայ՝ աշխոյժ տաղաչափութեամբ, միայն բանաստեղծ Ճանաչեանի գրիչով կրնար յաջողապէս փոխադրուիլ ուրիշ լեզուի մը: Փառաբանութեան, օրհնութեան եւ ներբողներու շարականները կը յաջորդեն մէկը միւսին եւ մեզ կը բարձրացնեն

